

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACTIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Pria Rămas Bun V. Chiru

Administrația: Piața Cuza Vodă 16

Redacția: Str. Dorobanților 11

Secretar: V. Nicoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori .. .. 30 Lei | pentru autorități .. .. 60 Lei | pentru întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

Cluj, 1 Februarie 1922.

Rămas Bun

Întru îndeplinirea unei datorii, care întrecea în acele clipe, hotarul chemării profesiei noastre, am luat conducerea acestei gazete, în numele „Culturii Poporului.“

În numele acestei „Culturi“, am avut să aprindem, în întunerecul dezorientării timpului ce trăiam, o lumină de adevăr, de cinste, de dreptate, de iubire între toți. — **În uitarea oricărei alte preocupări, fără nici un gând egoist, fără nici o dorință alta decât a binelui obștesc, am primit o sarcină grea, fără să o cerem, însă fără să șovăim, atunci când s'a făcut apel la noi!**

Un an de zile am lucrat la îndeplinirea ei.

— Am semănat între toți fiii acestei țări cuvântul unirii și armoniei, fără rezerve, și fără deosebiri de credință și neam.

— Am propovăduit înțelegerea între cei de sus, și între cei de jos, în înfăptuirea dreptății și a datoriei cinstite a celor cari conduc; și în înțelegerea luminată și dornică de muncă a celor cari au să asculte.

— Am spus cu glas tare și hotărât, credința noastră în viitorul acestui neam, și am arătat datorile lui în ceasul de față.

— Am chemat pe toți la munca constructivă, în adunarea tuturor străduințelor spre mai bine, pentru consolidarea și întărirea așezămintelor Țării.

Și cum toate aceste dorințe, nu puteau avea izbândă deplină, decât pe măsura în care lumina va fi străbătut până în cele mai îndepărtate unghiuri ale pământului românesc, am năzuit să întărim, în fiecare zi mai mult, adevărata „Cultură a Poporului“.

Azi, când munca noastră a încolțit, când din atâtea și atâtea sate, primim solia recunoașterii curatelor și cinstitelor noastre gânduri, când mișcarea născută din sufletele noastre pornește, biruitoare și când simbol al acestei biruințe, 20.000 de abonați s'au strâns în jurul ei înțelegem că misiunea ce ne-am luat, este deocamdată, încheiată.

Noi cari n'am urmărit altceva de cât deschiderea unui drum nou, fericiți vom privi de acum pe ceilalți trecând pe cărarea pe care am brăzdat-o în clipe atât de grele.

Și cum la captul acestei cărări, sunt scrise poruncile cari ne-au călăuzit și pe noi, de sigur, că mersul acesta înainte pe calea acelorași credințe va fi pentru fericirea Neamului nostru.

Căci azi, când idealul nostru politic este de fapt împlinit, misiunea care revine „Viitorului“ este de a face din România-Mare, un puternic focar de cultură și de lumină. **România, din ce în ce mai mare, prin puterea așezămintelor ei, prin strălucirea civilizației sale prin pilda armoniei între clasele ei sociale întemeiată pe iubire, dreptate și încredere, România, Patrie egal de generoasă pentru toți fiii ei de orice limbă și de orice lege, iată visul nostru!**

„Cultura Poporului“, va lupta de sigur și pe viitor, pentru înfăptuirea acestui vis. Noi o dorim, și încredințați de aceasta, o trecem, în mâinele înțelepților profesori și oameni de bine, strânsi în jurul steagului ei, și cari o vor înălța din ce în ce mai mult.

Credincioși făgădueli făcute cititorilor noștri în primul ei număr „Cultura Poporului“ a născut și a trăit fără a se înregimenta în nici-o grupare politică, fără subvenții, ci numai din recunoașterea și sprijinul tuturor oamenilor de bine, și mai ales din dragostea cititorilor ei.

Acestui sprijin și acestei dragoste, o încredințăm și azi: „Cultura Poporului“ e un steag al binelui, și steagul acesta nu trebuie lăsat să cadă.

Chemați de cerințele profesiunilor noastre, noi ne despărțim vremelnic de prietenii și de cititorii noștri. O mai largă libertate de acțiune rămâne celor ce o vor conduce în viitor și cari nu sunt îngrașiți ca noi, de anumite îndatoriri sau datorii profesionale.

Lor, le urăm izbândă pe calea acelorași credințe.

Iar vouă, cititori, colaboratori și prieteni ai „Culturii Poporului“, mulțumindu-vă pentru sprijinul și dragostea voastră, va spunem deocamdată un „Rămas Bun“ plin de dragoste și plin de amintiri scumpe.

Președintele Comitetului de Direcțiune:

General N. PETALA

Comandantul Corpului VI Armată.

PRIM REDACTORI:

Maior Vasile D. Chiru

Prim comisar Regal.

Vintilă Petala

Secretar de Legatiune.

Secretar de Redacție:

Vladimir Nicoară.

publicist.

Domnia legii

In valmăşagul luptelor de înfruntare la stăpânire şi a dorului de a se vedea adversarii politici îngennobiţi, o sumă de franşuri şi meşteri în făgăduinţele fără frâu, vorbesc adesea ori de mari reforme sociale, care trebuie indată înfăptuite pentru a ferici ţara şi poporul românesc.

S'au ridicat, de atâtea ori, înaintea poporului leme crezătoare noi şi strălucitoare drapele politice, la umbra cărora s'a adunat o mulţime de lume cu nădejdea în suflet că din culele acestor drapele va răsări îndreptarea tuturor relelor şi înălţurarea tuturor nedreptăţilor.

S'au fâlfâit înaintea mulţimei neştiutoare, de atâtea ori, măreţe programe politice care, numai cetite, îi dădeau nădejdea unei grabnice îndreptări.

La umbra acestor multe şi diferite drapele şi în virtutea acestor multe şi variate programe politice au răsărit oameni mici care timp mai lung sau mai scurt au condus „carul statului” fără ca cele mai multe rele de care suferim să fie înăbuşite.

S'au făcut, se fac şi se vor face nenumerate legi, cari tipăritu-se, din ploaia de articole ce coprind, în două floruri de nădejde că îndreptarea vine, e aproape, a sosit între noi.

Şi totuşi aceleaşi răutăţi trăesc, ba încă se înmulţesc, aceleaşi nedreptăţi ne supără, aceleaşi hătăruri ne gâtuie, aceiaşi dorinţă de îndreptare ne chină, şi cu întârzierea înfăptuirii sale.

N'avem pretenţia de a grăi mulţimei de reforme mari şi grea de înfăptuit. Departe de noi gândul de a face făgăduinţi care să întrecă puterea de înfăptuire. Mai cu seamă, departe de noi gândul de a ne scobori la făgăduinţi sterpe şi fără de rost.

Dar, ca cetăţeni luminaţi, care zilnic vedem cum se trece

peste lege, cum hătărul stă să ferească, pe o mulţime de lume, de aplicarea unei reforme cuprinsă în vaste articole, cari nu ştiu să şipe când sunt călitate în picioare, ne dăm seama că oricâte reforme s'ar face pe hârtie, n'au nici o valoare dacă înfăptuirea lor este înălăturată de cei ce trebuie să le aplice.

De aceea, înainte de a se trâmbiţa reforme mari, înainte de a se fabrica legi cu duimul, înainte de a făgădui poporului „marea cu sarea” ar trebui să se pornească la înfăptuirea celor mai mici şi mai apropiate reforme: domnia legii, care nu cere decât cinste şi spirit de dreptate.

Este adevărat că atât de mult s'a spus acest lucru că-l cunoaşte acum toată lumea. N'avem îndrăzneala să zicem c'am spus ceva nou. Dar pentru lumea satelor, acolo unde noi ne îndreptăm cuvântul, trebuie să spunem că întârzierea acestei reforme: domnia legii este cel dintâi zid care trebuie dărâmat pentru a săpa la lumină şi la aerul curat al îmbunătăţirilor sociale şi morale, care nu se pot înfăptui tocmăi din pricina acestui zid.

Si vinovaţi pentru întârzierea acestei reforme suntem cu toţii.

Sunt vinovaţi acei care pe căi lătrănice şi în puterea hătărului, caută să se ferească de legile care îi opresc dela fapte rele şi urâte. Sunt vinovaţi acei care-i ştiu şi nu-i dau pe faţă, tăinuindu-i. Si cei mai mari vinovaţi sunt funcţionarii chemaţi să aplice legile, şi care fac hătăruri şi primesc bacşisuri pentru a călea în picioare legile ce ei trebuie să le respecte.

Câtă vreme unii vom tăcea privind liniştiţi la călcarea legilor, iar alţii vom căuta hătăruri pentru a ne feri de legi, nici o reformă nu-şi va da binefăcătoarele ei roade.

În primul loc avem nevoie de domnia legii. CULT. POP.

DE VORBĂ CU CITITORII NOSTRI

Dragul meu prietene,

Într'o vară, hoinărind cu un intelectual dela Universitatea din Iaşi, răpas, bistul, de mizeriile războiului trecut, făceam pe jos ca totdeauna, drumul între Cerviceşti şi Călineşti, două sate frumoase din nordul Moldovei.

Când am eşit din pădurea Cerviceştilor, pe care am trecut-o doimind ca doi haiduci, ne-am pomenit pe-un drumuşor, brăzdat de mănăcături de apă, care şerpuia între holdele legănate leneş de adierea unui vântuleţ molcom.

Ne-am aşezat la umbra unui stejar mândru şi priveam cu drag lanul de grâu frumos înspicac din stânga noastră. Cât cuprindeai cu ochii, până la pârâul din vale tivit pe maluri cu sălcii mărunte, valuri galbene de grâu se împingeau unele pe altele sub clătinarea spicelor grele. În dreapta noastră erau ogoarele tărăneşti. O impestriţare de făşii înguste cu diferite sămănături, dar mai ales cu popuşoi, orz, ovăs şi ici colo, câte un petec de grâu. Toate pîrnicite, rari, de se vedea pământul zgrunţuros, cu spicul sărac şi închiroit, cu paiul de-o palmă.

— Moşule, i-am zis unui bătrân care trece pe lângă noi c'o traistă în spate, pentru ce sămănătura boerului e așa de mândră și a dv. atât de prăpădită? — E, hei, boerilor, răspunde el, c'o lumină de surrăz amăr pe fața lui zbărcită, apoi vedeți dv. drumuşorul ăsta? El îi hotar între două ținuturi. Ici, în stânga Dumnezeuul boerilor a revărsat bunătățile lui. În dreapta, Dumnezeuul nostru tărănesc, sărac ca și noi, ne-a dat și el cât poate.

— Nu-i așa moşule, zice prietenul meu, dv. nu arăți cum trebuie, nu sămănați la vreme, nu alegeți sămânța bună, nu... — Păi boerile le știm noi ae-

stea toată, da-i vorbirea că noi știna una pe care dv. n'o știți. Noi mai știm că nu putem face decât așa cum facem. De ce nu putem face altfel? Ii cam lungă poveste. S'apoi ce știți dv. dela oraș despre amarul nostru dela sate. Dv. știți una, noi alta. Mai rămânești sănătos!

Când am cetit scrisoarea ta, în care mi te plângi, că poporul nu pricepe și nu vrea să primească cu brațele deschise sfaturile și reformele pe care voi, cei luminați, vă trudiți să i le dați și să i le faceți, fără de voemi-a răsărit în minte întâmplarea din marginea pădurei Cerviceştilor.

Ar trebui să-l cauți pe moșneagul de care ți-am povestit și să stai cu el la sfat.

Emil Zola, marele scriitor franțuz, pentru a scrie mărețul său roman „Germinal” a trăit câteva luni între lucrătorii minelor de cărbuni îndrând toate suferințele și oboselile lor pentru a le cunoaște bine viața trudnică. Și numai așa a reușit să ne arate viața lor amărată. Și doar nimeni nu i-ar fi cerut socoteala lui Zola dacă ar fi scris un roman fără să cunoască amănunțit viața lucrătorilor.

Dacă pentru a scrie o povestire oarecare, un scriitor conștiincios are nevoie de cunoașterea deplină a vieții celor de care el se ocupă, mă întreb eu, cum „mintea mea sucită” — cum zici tu — cum se poate ca acei care încearcă mari reforme și îmbunătățiri sociale să nu cunoască aproape de loc viața poporului de care se ocupă.

Și ai tu îndrăzneala să spui că voi cei mari, care treceți prin sate în goana automobilului ori stați vara o lună la „aerul de țară” cunoașteți viața tărănelui?

Tu dela 7 ani ai pribegit prin școli. Opt ani ai stat în Franța.

menilor mari. Cu toți cei 70 ani ai săi moartea l-a prins tot tânăr, tot înflorit, căci poezia și munca îi dăduse „tinerete fără bătrânețe și viață fără moarte”.

El e dintre rarii oameni care și-au pus viața toată în slujba neamului lor. Atât de mult și-a iubit țara încât a vorbit vecinic numai de ea, arare ori îngăduindu-și să rătăcească pe aiurea. — ca vulturul care se rofește vecinic pe deasupra cuibului său, neîndurându-se de dragul puilor să se înalțe spre ceruri mai înalte dar mai reci și mai pustii.

Și omului care a lucrat atât de mult și cu atâta căldură pentru neamul lui, nimeni dintre noi nu trebuie să-i dea uitare acum după moarte, cum nu l-au uitat în viață cei care trăiau cu el, dela țaran până la Vodă.

Au mai fost poeți care au cântat tot atât de bine ca Alexandri, și poate chiar mai bine.

Dar nici unul n'a fost care să-și uite atât de deplin ființa lui, să asculte numai durerile și bucuriile noastre, să-și împletească într'atât viața lui cu a noastră.

Voi, ciobani, trebuie să-l iubiți, că el v'a adunat înăuntru doinele, și n'a lăsat să piară atâta frumusețe pe care voi o aruncați nepăsători vânturilor, pădurilor și izvoarelor; voi, plugari, să nu-l uitați, fiindcă el a arătat lumii cu atâta măiestrie viața voastră și frumusețea câmpurilor voastre; voi, ostași să vă aduceți aminte cu drag de el, căci el singur v'a cântat vitejia și a ridicat la nemurire faptele voastre.

Să nu-l uitați nici voi, copii, mai ales voi! Să nu-l uitați pentru atâtea poezii și povestiri care vă încântă, pentru Barbăcot de care vă pufnește răsul, pentru Moșterul Manole și Constantin Brâncoveanu, care vă aduce lacrimi în ochi, pentru

Este adevărat că nu te-ai întors de-acolo numai cu menole, cărare la ceafă și dungă la pantaloni, ci dimpotrivă, ai muncit, ai învățat, ne aduci o sumă de cunoștinți frumoase și luminoase. Ești acum deputat și mâine vei fi ministru. Te tredești amarnic să transformi cărața noastră scârțâitoare într'un măreț „car al progresului”.

Dar ce cunoști tu din viața poporului nostru?

Simțit-ai tu nevoile lui, durerile lui, suferințele lui? Trăit-ai în mijlocul lui, cot la cot cu țaranul muncitor al pământului ca să știi ce viață duce?

El, dragul meu, te rog să mă erți; am tot respectul pentru înaltele și variatele tale cunoștinți, pentru desăvârșita ta cultură, dar eu cred (tot zici tu că-s puțin cum nebun) eu cred că una dintre primele condiții care ar trebui să i se ceară unui ministru ar fi aceea de a fi trăit un an cot la cot cu țaranul, ca să poată îndeplini și reforme potrivite cu firea și mintea lui, și să poată lua măsurile de îndreptare a nevoilor de care suferă.

Așa, numai cu cunoștințele din cărți, ori cu traiul în străinătăți, tot ce facem e un fel de cărpeală. Și, vezi bine, când cărpești într'o parte se rupe în alta. Antereul lui Arvinte.

Te rog nu lua în nume de rău cele ce ți-am spus.

O prietenească străngere de mână

VLADIMIR NICOARA

CETICI
SI RASPANDICI
ZIARUL VOSTRU
CULTURA POPORULUI
CE TRĂIEȘTE PRIN
DOI SI PRIN UN
ZIARUL VOSTRU
NE PRIMESTE SUBSCRIȚIA
DELA NIMENI — DECI A
BONAFI-VA CAT DE MARE

FOIA GAZETEI „CULTURA POPORULUI”

Povestea vieții lui Vasile Alexandri

de George Vălsan
Membru al Academiei Române. Profesor Universitar.
Încebere

Și acum, când am trecut ca în zbor asupra vieții lui Alexandri, — ne putem da bine seama cât de însemnată a fost această viață pentru neamul românesc, Alexandri e al nostru întreg, al tuturor Românilor. Viața întreagă și-a jertfit-o binelui și înălțării patriei sale. Din tinerețe până în adânci bătrânețe, a ascultat de durerile și bucuriile neamului său. Alexandri a fost înainte de toate un mare patriot. Această însușire a fost preocupătoare în firea lui, și numai dacă ne dăm

seama de aceasta putem înțelege deplin și viața și opera lui Alexandri. Toate darurile pe care i le-a dat Dumnezeu, sufletul cald, mintea vioacă, versul și vorba, el le-a pus în slujba țării.

Putere de muncă avea ca puțini alții; și pe aceasta a jertfit-o țării. Muncă, muncă toată viața, muncă plină de rod! Munca dă sănătate și mulțumire sufletului. Prin ea te înalți. Alexandri a înțeles aceasta, și viața lui întreagă a fost o muncă. Așa a fost viața tuturor oa-

Dan căpitan de plai, cel care vă face să visați viteji nebiruite și fără pată; pentru toate poeziile lui care vă face să slăviți trecutul neamului nostru și să vă înfiorați de iubirea de Patrie; să nu-l uitați întreg neamul românesc pentru binele și înălțarea căruia și-a închinat Alexandri toată viața.

Iar el, dulcele și luminosul cântăreț al țării sale, liniștit și încrezător că doarmă sub piatra mormântului său:

Triumf... cereșe e încerta când
moare muncitorul
Urmașilor din lume lăsând brăz
[dat ogar]
Și cu-o verdeață vie de alung
[încoport]
Rodește munca'n urma și iade
[holda'n soare]
Iar ei urmași în viață admir pe
[cel ce moare]
Zicând: pentru a lui țară trăiește
[și-a murit!]

Alexandri și-a făcut pe deplin datoria. Și în aceasta, să dea Dumnezeu ca fiecare Român, în marginile puterii sale, să-l ia ca pildă.

Domnului Profesor Universitar

V. Dumitriu

Președintele Asociației „Cultura Poporului”

Domnule Președinte,

La 1 Mai 1921, Asociația „Cultura Poporului”, pe temelul propunerii făcute în ședința Comitetului, de a transforma modesta mea revistă: „Biblioteca Soldatului și a Cetățeanului” în publicație a Societății, sa născut gazeta „Cultura Poporului” a cărei conducere a fi bine voit a o încredința unui grup de militari activi, făcându-mi onoarea de a mă asocia în calitate de redactor și pe mine.

Cu tot sufletul și din toată inima, am jertfit toate ceasurile mele libere propășirii acestei ziar, luptându-mă să păstrez cât mai neclintită linia de conduită și programul preconizat de Asociație.

Sub proprie semnătură și sub pseudonimele de: Eusebiu Răducanu, Emilian Ștefănescu, Sergentul Roată, Secretariatul, V. Stănescu, V. Flămur, Talaleu economu și V. Ialomițeanu, am căutat să înclădesc incorectitudinea morală și materială, să trezesc încrederea în autoritățile noastre, să înod unitatea de suflet a cetățenilor noștri români, asumându-mi întreaga răspundere a tuturor articolelor astfel semnate.

Sunt fericit că ziarul nostru, prin nepretutitul sprijin al Directorului său, a putut atinge la tirajul de 19.500 exemplare, cetății noștri, trimetându-ne zilnic cuvinte de îmbărbătare și aprobare.

Prin normalizarea vremurilor și consequent formulei preconizată în articolul meu: „Unde-și sunt apostolii României mare”, ca fiecare să treacă la locurile lor, la ocupațiile lor principale; socotese, că am datoriu morală de a mă retrage din redacția ziarului „Cultura Poporului” spre a da posibilitate adevăraților apostoli ai scrisurii și cuvântului românesc, să rostească dela tribuna „Culturii Poporului” înțelepciunea gândirei Românești.

Mă retrag din redacția „Culturii Poporului” apreciind că viața politică actuală, impune marilor societăți culturale o afirmare și pe acest teren, afirmare ce ar fi incompatibilă cu toate credințele mele de soldat strein oricăror frământări politice.

Retrăgându-mă, multumesc din suflet Domnului Director al ziarului pentru posibilitatea ce mi-a dat de a-mi spune neîmpiedecat crezul gândurilor mele, multumesc cetăților mei cu cari nu voi rupe legăturile cimentate prin cuvintele lor ce m'au îmbărbătat în lupta mea ostășească pe frontul moral; multumesc Onorabilului Comitet și Domnului Voastre personal, pentru încrederea ce mi-ați acordat.

Ca această ocaziune, onorariul ce mi s'a convenit pe timpul de nouă luni de când fac parte din redacția ziarului „Cultura Poporului”, în sumă de 18.000 lei, îl instiui într'un fond inalienabil punând la dispozițiunea Asociației „Cultura Poporului” venitul acestui fond spre a se acorda un premiu sub numele „Premiul Maior V. Chiriu” celui mai bună lucrări scrisă de un român, cu privire la frământările și decăderea morală a societății omeniești și mijloacele de îndreptare, lucrare apărută până la 1924; iar apoi, din doi în doi ani cele mai bune lucrări, de ori ce natură, scrise și publicate în intervalul celor doi ani, de către un ofițer român în activitate.

Desființându-se Asociațiunea „Cultura Poporului”, transformându-se informațiune politică, ori în ipoteza că va refuza să se ocupe de acordarea premiului ce am onoarea al instiui, acest premiu, în aceleași condițiuni îl ofer „Academiei Române”.

Primiți vă rog Domnule Președinte, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Prin redactor

MAIORUL V. CHIRIU

SIFILISUL MORAL

de V. CHIRIU

De mi de ani, omenirea a fost bântuită de cel mai înspăimântător flagel, de cea mai grozavă boală.

Această maladie, datorită unui microb cunoscut abea în vremurile noastre, a preocupat întreaga știință universală din toate timpurile, fiindcă manifestările ei, provoca degenerarea rasei omeniești. Leziuni înădănoase, răni desguștătoare, rodeau de viu corpul omenesc și puterea de contaminare a acestei boli, crea așa de mare, în cât sate și orase întregi, se stingeau pe urma sifilisului importat de un singur individ.

Sifilisul nu avea nici un fel de preferință, el își recruta victimele din toate straturile sociale, din toate mediile culturale și intelectuale, și nu cunoștea nici vârstele, nici naționalitățile.

Invățații omeniei, au găsit leacul acestei boli încă din cele mai îndepărtate timpuri: Mercurul. Întrebuințarea lui, cerând însă multă vreme și multă răbdare, omenirea vesnic grăbită și nerăbdătoare, nu s'a folosit așa cum ar fi trebuit de el. Abea învățații moderni, modificând tratamentul și adaptându-l după firea omenescă, Sifilisul nu mai prezintă primejdia din trecut, și se nădăjduiește că în viitor, va fi definitiv lecut.

Dacă această boală trupească, își trăiește poate în zilele noastre ultimele clipe, o boală asemănătoare, mult mai grea și mult mai contagioasă, atacă astăzi organismul sufletesc al omenirii.

Cum această boală nouă, a cuprins și societatea românească, zdruncinându-i din adânc bazele ei morale, vom încerca să ne ocupăm de ea, de aparițiunea ei, de cauzele ce au provocato, de forta ei de contaminare și de posibilitățile lecuirii viitoare, de specificul ei.

Între sifilisul și maladia cea nouă, existând atâtea puncte de asemănare pe drept cuvânt această boală se va putea numi: Sifilisul Moral.

Ne vom strădui să analizăm, aparițiunea, manifestările și mijloacele de luptă în po-triva acestei boli nouă ce roade cu furie sufletul societății noastre, după cum altă dată, sifilisul, rodea timpurile noastre.

Pe vremuri, domnea în societatea românească rușinea de oameni și frica de Dumnezeu. Pe vremuri, mai marele nostru era respectat și în mai marele nostru găseam sprijinul și povata cea bună.

Pe vremuri, copiii învățau cu trudă și tragere de inimă buchiile cărților înțelepte și nu făceau politică, oamenii mari, munceau nebiruit și nu făceau greve; bătrânii își vedeau de calea bisericii pregătinduși sufletele să se înfățișeze curate în fata judecâții de apoi și, nu se țineau după fete.

Pe vremuri, fetele biserocești slujeau cu credință altarul și nu-și jumuleau sfintele bărbi în trunțurile de culoare; dascălul purtau de grije învățătorei buchiilor românești și nu umblau să în prăștie zavistia între oameni.

Pe vremuri, domnul, crea domnia și la minte și la inimă și la suflet iar poporeanul ajuns prin muncă cinstită domn, nu sculpa cu scârbă în fruntea căruții a neamurilor lui de țărani.

Pe vremuri judecâțile erau puține, certurile rare și potolite de statul inimos al prietenilor.

Pe vremuri slujbașii erau cinstiți, ocărniurile drepte și ne împilătoare, aproapele respectat, fratele, frate, omul, om și dreptatea nu se vindea, și conștiința nu era marfă de tarabă și Românul avea suflet, fiind că pe vremuri, aveam un ideal.

Cu puțină vreme înainte războiului societatea românească din punct de vedere moral, era prețuită în toată lumea, ca una din cele mai desăvârșite societăți.

Poporul nostru blând din fire, cumpătat, înțelept și muncitor, își păstrase datinile, lăbă, credință, iubirea de patrie, cinstea cuvântului și a faptelor, neîntinate și neînstrăinate.

Desființându-se boerile și titlurile de noblețe. Tara românească își făurise din sânul poporului o aristocrație intelectuală, bizuită pe adevărată pregătire intelectuală și pe merite reale.

Această aristocrație a culturii naționale, la îndemâna oricărui fu din popor, forma pătura conducătoare a vetei noastre intelectuale politice și de stat.

Se muncea pretutindeni cu tragere de inimă. Fînd, fie

care la locurile lor, acolo unde-i îndreptătea meritul, pregătirea și cultura lor. Rare erau nepotrivirile, arar hatărul făcea pe alocuri excepția și cei înalțat prin influențe acolo unde nu-i crea locul, nu se putea mentine prăbușinduse sub greutatea lipsei de pregătire.

În întreaga societate românească dănuia erarhia cuviincioasă a bunului simț, fiind că toată lumea avea conștiința propriei ei valori, fie care avea și-și păstra locșorul lui potrivit puterilor lui și toate năzuințele se justificau printr'o pregătire conștiincioasă, și nu comparatie.

Cine vrea să fie doctor în vîta medicina, cine vrea să fie cismar învăța cîbotăria, croitorul, croitoria — lemnarul lemnăria, cine vrea să fie dascăl făcea școala normală, cine vrea să se facă popă se ducea la seminar, cine vrea să rămână plugar, tăia cu sîrguință brazda adîncă în pămîntul părintesc.

Și în vremea aceea, nimă nu-i nu-i venena în minte că cismarul ar putea fi medic, croitorul popă, lemnarul profesor de latină plugarul ministru, și feciorul de case boerști care și a ascuns țării sub pantalonii sterpelii de la boer, ambasador fiindcă ar fi och-care dintre ei, tot oameni.

Și la țară și la orase, familia românească rămăsese model de virtute. Femeile cât de gureșe și istețe își respectau soții, creșteau copiii în frica lui Dumnezeu și respectul celor mai mari îngrijeau de primitorile lor gospodării, purtau credință bărbaților și nu se voineau să împrumute o bărbăție nefirească și să umble cu masalalele după vot. Bărbații muceau cu dragă inimă, respectându-și cu adevărat munca din care voiau să trăiască, ținând la casele, și familiile lor. Copiii creșteau, în atmosfera această de sănătoasă morală, iubind muncă, și cinstea, purtând în sânge și în suflete virtutea, și atmosfera aceasta a format sufletele eroilor marilor generații din trecutul nostru, atmosfera aceasta a făurit vitejia marilor eroi, din osemintele și sângele cărora a răsarit România Mare, atmosfera aceasta, a pregătit virtutea și forta morală a celor ce sau sacrificat să ne lase nouă, o veselă moștenire.

Așa a fost când va societatea Românească.

20/1. 1922. Cluj.

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Intemeierea Munteniei și a Moldovei

Înainte de-a trece la înălțimea întemeierii celor două principate românești, al Munteniei și al Moldovei, cari unite la 1859 aveau datoria să unească pe toți Români, ceea ce au și făcut, trebuie să cunoaștem mai întâi cât de cât istoria neamului nostru dela răsărit și miază-zi de Carpați. Lucrul acesta este foarte greu, căci partea aceasta a pământului românesc ajunsese sub stăpânirea unor popoare turanice (de aceeași viță cu Hunii, Avarii și Ungarii), și auzime la început sub Pecenegi, cari au pătruns și în Transilvania, apoi sub Cumanii. Amănunte despre aceștia, în legătură cu Români, s'au păstrat puține, și anume la scriitorii greci (bizantini) din Constantinopol și în documente latinești de ale Papei dela Roma și de ale regiilor Ungariei. O singură parte din Muntenia a fost mai scutită de năvălirile Pecenegilor și Cumanilor, și anume Oltenia între Olt, Dunăre și Carpați, așa că aci și apar mai întâi în documente enoziate și voivodate românești asemănătoare celor din Transilvania.

Pecenegii stăpâniră partea de răsărit și răsărit-miază-zi a Daciei până în veacul al unsprezecelea, când se retraseră, partea cea mai mare, dincolo de Dunăre în imperiul bizantin. Locul lor îl ocupară cete de Cumanii, dar centrul stăpânirii acestora rămăsese tot departe în Rusia, între râurile Don și Niștru, de unde abia în secolul al 13-lea fură alungați de Tătari așezându-se apoi parte mare în pusta Ungariei, parte trecând Dunărea și parte contopindu-se în neamul românesc. În timpul stăpânirii cumane, Moldova și Muntenia de răsărit se numiau Cumania.

În urma înmulțirii Românilor în munți, a prigonirilor regiilor Ungariei și a puterii de expansiune (lățire, întindere) a neamului nostru, pela mijlocul secolului al doisprezecelea (când au început să se așeze și Sași în unele părți ale Transilvaniei, Români ajunseseră să se așeze și în partea de răsărit a Munteniei și în Moldova, acestea stăpânite acum de Cumanii, în număr mai mic, și mărginindu-se a încasa în naștră birurile dela Români. Împăratul bizantin Manuil bate pe Cumanii, iar Români intră în legătură prietenească cu el, ceea ce vede mai bine în anul 1166. Manuil pornește cu război în contra Ungurilor, având două armate, dintre cari una năvălește în Ardeal prin Muntenia. În armata aceasta spune un cronicar bizantin din timpul lui Manuil că erau „o

multime de Valahi (Români) din părțile de lângă Marca Neagră, de cari se zice, că sunt urmași ai vechilor coloni din Italia". Acești Români erau desigur din partea răsăriteană a Munteniei, precum și din cea de miază-zi a Moldovei. Să se fi lipsit între ei și Români din munții Balcanului, căci aceștia formau totdeauna o parte bună în armatele bizantine. Manuil mai trimise apoi și o armată prin Moldova, desigur iarăși compusă în parte bună și din Români. Ungurii fuseseră bătuti în acest război.

În anul 1185, Români din sudul Dunării se răscoală, împreună cu Bulgarii, în contra împăratului asupritor din Constantinopol. În războiele pe cari le-au purtat împărații româno-bulgari cu Grecii, aceia au fost ajutați de Români din Nordul Dunării, cărora se alăturară și Cumanii. În timpul celor două împărați din familia românească a Asanilor, Români din nordul Dunării făceau o parte întregitoare din imperiul româno-bulgar, ceea ce se vede și din titlul deștinătorilor lor, cari se numiau împărați ai Bulgariei și Valahiei. Am văzut, că și în sudul Dunării se aflau ținuturi, cari se numiau Valahia, dar după mărturia unui călugăr francez trecut în anul 1258 prin părțile noastre, Valahia lui Aran era partea de miază-noapte a împărăției Asanilor. Și tot din istoria acestei împărății știm, că după ce Muntenia s'a constituit ca principat deosebit, imperiul româno-bulgar din sudul Dunării se bulgareză în totul, lipsind din el puterea numerică a Românilor din nordul Dunării.

Români mai sunt amintiți în cronicile rusești dela 1150—1257 și sub numele de Bolovochei, locuind în vecinătatea principatelor rusești Haliciu (Galicia), Volhinia și Chieff, adică în Dacia. Numele Bolovochei format din cuvântul Volech, cum numiau Rușii pe Români (Valahi).

În analele rusești de pe la 1147, apoi într-o diplomă a regelui Ungariei Andreu al II-lea dela 1222 se amintește de Țara Brodniceilor, care se afla dela Țara Bâștei (Basarabia) spre miază-zi și spre răsărit, era deci partea de miază-zi-răsărit a Munteniei. Acești Brodnici nu au stăpânit numai aici, căci într-un document din anul 1359 se spune, că satul Proștea (stăsește Proșdorf, din sus de Mediaș) fusese deci luat de Sași de la Brodnici. Acești Brodnici au fost Români, căci numele e fi-

că din cuvântul slav, brdo, care înseamnă munte, deci Brodnici înseamnă Muntean. De altminteri chiar și un scriitor bizantin amintește de Brodnici, cari împreună cu Cumanii ajută pe Asanești contra X împăratului din Constantinopol. Știind, că trupele de ajutor, pe cari le aveau Asaneștii din nordul Dunării, se compunea numai din Români și Cumanii, acești Brodnici nu puteau fi decât Români.

Despre Români din Muntenia și mai ales Moldova se mai amintește adeseori și documentele Papilor și regiilor Ungariei din veacurile al unsprezecelea până la al treisprezecelea. Ungurii așezați în Transilvania au fost încreștinați întâi de Români și erau deci în legătură cu patriarhia din Constantinopol. După ce biserica creștină

s'a desbinat împărțindu-se în două: cea răsăriteană cu centrul în Constantinopol și cea apuseană de sub ascultarea Papei dela Roma, Ungurii din Transilvania, siliți de regii Ungariei, au trecut la biserica romano-catolică. Papii și regii Ungariei au încercat și cu buna și cu răul să silească și pe Români și pe Cumanii la aceasta, dar cu Români nu au reușit. S'a înființat chiar și o episcopie nouă în părțile răsăritene, numită a Mlicovci, anume pentru convertirea Românilor și a Cumanilor. În documentele din acest timp, Papii se plâng către regii Ungariei, că mulți Unguri și chiar Sași, s'au așezat în ținuturile locuite de Români (Valahi) și Cumanii ascultă de episcopii ortodoci (răsăriteni), ba se prefac chiar în Români.

VICTOR LAZAR

CALAFATUL

Îl regăsesc așa cum l-am lăsat. Același viață singuratică, monotună, — viața omului puțin pretentios, mulțumit că vede în felul ăsta, tot farmeacul unei frumuseți, nu prea înțelese de origine... Calafatul, orașul în care mi-am petrecut frumoșii ani ai copilăriei și unde au început să mă farmece primele iluzii ale vieții, îl regăsesc același de altădată. Nimic schimbat, nimic deosebit. Alăta doară că l-am părăsit într-o frumoasă zi de toamnă, cu cer senin, curat, vesel și-l revăd acum, în ziua asta tristă și posomorâtă de iarnă, când crivățul jalnic se tânguește pe ulițele aproape pustii ale orașelului provincial... Ce frumos își răsfață zărea albul ei sculptor de zăpadă și cât de plăcut se desfață ochii la asemenea priveliști... Porneșc binisor pe stradă, în prada unei neliniști adânci. Pustiu peste tot... Bar de întâlnestii, ici, colea, câte un trecător grăbit, zorindu-și pașii, împins de cine știe ce nevoi... Undeva, departe, răsună puternic glasul unei sirene, ce sfășie tăcerea nemărginitului, lăsând să se piardă în depărtări, ecoul abia înțeles. Mi-aduc aminte de port. Cobor îngândurat strada ce tânu deacurmeziș orașul, coborâ drept în vale la schelă. Pe aci trec zilnic nesfârșite poveri încărcate cu grâne de pe plaiurile noastre, toate, sorocite să fie înghițite de gurile uriașe ale vaselor ce poposec în port. Mă opresc puțin pe cheu, privind departe la orizont, privirile mi-alunecă pe malul dimpotrivă și apoi mi-aruncă ochii în urmă, spre orașul, ce geme, parcă, înfrigurat. Pustiu și portul ca și orașul. Un singur vapor, doar, abia plecat din port, spintecă valurile sgomotoase ale Dunărei, grăbindu-și în largul apei mersu-i maestos și lăsând în urmă-i o frământare imensă de valuri neîmpăcate... Privesc la rotocoalele de fum ce plutesc leneș pe deasupra apei și apoi

mi îndrept pașii în largul cheului, sub impresiunea unei aducerii aminte, de demult, din vremurile când alta ora lumea și un altul era înțelesul tuturor acestor locuri... Mă pomeneșc sus la monument, locuri de plăcute amintiri pentru sufletu-mi abuciumat. Priveliștele frumoase ce-ți satură privirile și-ți umplu golul din suflet, sunt rari și-ți trebuie o anume dispoziție sufletească, care să te facă a le înțelege farmeacul lor adevărat... Mă reazim de o bancă și visător, privind cu fruntea ridicată sus, mă gândesc la vremi trecute... Nu știu de ce, când mă gândesc în trecut, la vremea de altădată, la zilele copilăriei, un gol mi se face în suflet, o sufărință, un eo vag mă stăpânește și apoi, rând pe rând încep să-mi apară înainte, iocane vesele și dulci amintiri din timpurile ce s'au dus pierdute în negura de vreme... Ce bine e, când singur îți dăpeni pe firul vremei, amintirile trecute... Ce plăcere să revezi în aiurările acestea sufletești situațiile plăcute ale întâmplărilor de altădată, să te afli din nou răpit de acele timpuri fericite, pe care nu vei mai avea norocul să le mai revezi vreodată, ce plină îți este inima și cât de trist se desfață ea când ochii parcurg aveau iocanele vesele de odinicară... Mă văd acum un an. Pe acelaș loc, rezemat de aceeaș bancă... Altădată visuri dragi, scumpe, umpleau cerul gândurilor mele, când priveliștele acestea visătoare se înfrățeau cu doru-mi stingher, tânguind neliniștea unui suflet venic chinuit de un dor pribeag... Mă descoper în fața voastră, locuri ale unor amintiri scumpe, timpurile trecute s'au dus și în urma lor n'a mai rămas decât o slabă aducere aminte, ceva vag, abia înțeles, șters aproape de greutatea și apăsarea vremei ce s'a așternut d'atunci încoașă...

Calafat, Dec. 1921.

A. Tănăsie-Măceș.

Țiganul păcăliei

De batjocură, de batjocură o fi el țiganul, da' ei-că tot a păcălit și el odată pe boerul satului. Să vedeți cum a fost: La chemat boerul de dimineață să-l tocmască și să-l trimeată la sapă.

— Uite măi, Stane, — îi spune boerul — îți dau atât și atât și de trei ori mâncare pe zi: dimineața, la prânz și seara după ce vii dela sapă. Te'nvoești?

— Bine, boerule, ma'nvoesc, cum sa nu ma'nvoesc.

Și-i dă boerul să ia ceva în gură; de, ca de dimineață și apoi să plece la lucru. Sfârșit țiganul de mâncat, da' de săturat mai ba.

— Știi ce, boiarule, zice el, io m'am gândit că da ce sa mai viu la prânz acasă pentru o mâncare. Io sânt țigan vrednic că și tetea, tot așa a fost și cât aș veni acasă, io las merge cu capata... tii! departe râul... Mai bine dă-mi acum să mănânc și pentru la prânz.

— Bine, măi, să-ți dan.

Da' țiganul mânca nu se'ncașca, da' de săturat nici pomeneală. I se părea că tot lăhăit este și cum mânca, ce-i vine iar în minte:

— Știi ce sio eu, boiarule? Că da ce sa mai viu și diseară pe aci să mai pierd timp. Eu sânt eu vrednic că așa a fost și bietul tetea săracul. D'ata zic d'aci fi mai bine sa mănânc acasă și pentru diseară tot sânt io venit aici.

Boerul râde și vornește să-l dea și mâncarea de diseară. Abia acum simte țiganul că a început să i se mai potolească foamea. Mâncă, se închină, se sculă frumos dela masă și...

— Buna seara, boiarule, ce ma duc și io acasă. Mo hi așteptând nevasta și dancinșii!

— Ce tot trănănești măi, țiganule! Ia-ți sapa și pleacă la lucru că vite s'a ridicat soarele și ziua trece.

— Ce sapa, boiarule; acuș, cearați! Hai uitat ca mănca de seara?... Hașuș, oi mai face mâine de dimineață ce-o mai hi da facuți...

I. Nicolescu-Poenche

„Curierul Justiției Militare” No. 5 și 6. Cuprinsul: Portrete: Maior Cernat: Vaschy; Lămuriri: Maior V. Chiru; Birourile de Justiție Militară: Oct. Popa; Legislația Franceză: V. S.; Rezul procedurilor și judecătorilor: St. Sibiano; Justiția Militară în fosta armată Austro-Ungară: Maior Bozac și lt. Stan Virgil; Beta: A. Stătescu; Indicator Judiciar: Maior Chiru; Informațiuni.

Apare de două ori pe lună. Adonamentul anual 100 lei. Redacția și Administrația Str. Dobrotăni 11 Cluj.

Din Înțelepciunea Israeliteană

Rebii și părinții

Și eu, ca mulți alții atribuim o chemare pur religioasă Rabinilor. Pentru noi, Rabinul este preotul religiei mozaice, după cum hoga e preotul religiei mahomedane, paterul, al celei catolice, ori pastorul, al celei protestante.

În realitate Rabinii au un rol mult mai însemnat decât acela pe care noi, neamurile creștine îl atribuim acestor păstori sufletesti.

Pentru mozaici, Rabinii, nu sunt oficerii cultului lor bisericesc, ei reprezintă înțelepciunea, cultura, știința întregului lor neam.

Rabinul în viața populației Israelite reprezintă cuvântul înșă și a lui Dumnezeu.

Profunda lor cultură talmudică este întregită cu știința cea mai adâncă a cunoașterii sufletului omenesc. Prin această știință a cunoașterii sufletului s'a putut păstra curată înfrățirea universală a neamului evreiesc. Prin stăpânirea acestei științe Rabinii au reușit să păstreze neamului jidovesc aceeași simțire, același gând, același suflet.

De mili de ani jidanii înprăștiți în toate țările din lume, prigoriți, alungați și batjocoriți, au reușit să învingă vitregia tuturor înprejurarilor, să rămână singurul popor neasimilabil, singurul neam ce nu s'a contopit cu băștinășii nici uneia din țările unde au trăit și trăiesc, singurul popor ce și-a păstrat neamul ori când și ori unde.

Oportunitatea diferitelor cetățenii și schimbări de nume, nu a împiedecat în cursul vremurilor acest popor fără țară, să-și păstreze naționalitatea ne străinată, în vreme ce popoare mari cu țări puternice s'au risipit și au dispărut definitiv din lume.

Evreii fără țară, poposind în toate colțurile pământului au trăit toate prăbușirile tuturor popoarelor dispărute cunoscute de istorie, fără ca o clipă viața istorică a lor să fie întreruptă.

Încă din vremea Romanilor, înprăștiindu-se în toată lumea au format parca în atmosfera întregului pământ o țară a lor proprie, un stat universal sub care statele și popoarele pământesti se nașteau, se dezvoltă și dispăreau.

Minunea aceasta s'a înfăptuit prin puterea conștiinței lor naționale ce trebuie să ne servească de pildă, prin frăția lor nedecămintă nici odată, prin influența ne mai pomenită exercitată asupra lor de înțelepciunea rabinilor lor.

Ovreii din Poetia, din Rusia, din Franța, Anglia, Italia, America ori din Podul Turcului dela noi, formează un singur exemplar sufletesc, o singură simțire, o singură inimă ovreiescă. Pretutindeni se ajută, pretutindeni se recunosc, pretutindeni vorbesc aceeași limbă națională, oricare le-ar fi numele și naționalitatea de împrumut, oricare ar fi demnitatea la care au ajuns și stratul social din care fac parte.

Legătura aceasta de nedeslegat o însoadă Rabinii, Rabinii ce conduc și sunt călăuzătorii neamului evreiesc.

Și această legătură dacă are la origina ei și chestiunea religioasă ea se întemeiază însă mai mult pe cunoașterea sufletului omenesc sfios față de necunoscut și ușor de influențat.

Fondul religios în sine poate fi cândva în scădere, religiile se pot transforma, credința poate suferi modificări, sufletul omenesc rămâne însă același, totdeauna, increzător și influențabil, veșnic entremurat de tainele necunoscutului. Pe acest adevăr pătruns din timp de înțelepciunea israelită se bazează întreaga lor forță națională.

Rabinul nu este preotul care oficiază liturgia religiei mozaice, el este sprijinitorul și îndrumătorul sufletului evreiesc.

În toate timpurile evreii au venit la rabinul lor să-i ceară sfatul și binecuvântarea.

Evreii spre a deschide o prăvălie, întreabă pe înțeleptul lor și îi urmează indemnul.

Rabinul găsește ori când vreme să sfătuiască și descoase pe cel ce îi cere sfatul, asupra tuturor amănuntelor ce l'ar interesa și abia atunci când vede limpede succesul sau nesuccesul întreprinderii, se pronunță, fără să uite niciodată indemnul:

— Îți va merge bine, dacă în fiecare Sâmbătă vei da Comunității noastre o sutime din câștigul tău adevărat și dacă ori când vei vedea un frate îl vei recunoaște și îl vei ajuta.

— Nu e nimic dacă e sărac, dă-i fața fiindcă o înbește și vor fi fericiți. Dă-le cât de mult din zăstrea ta și el băiat bun și deștept, va face avere.

Nu uita că pentru fericirea copiilor tăi în fiecare Sâmbătă să dai Comunității noastre o sutime din câștigul tău adevărat și ori când vei vedea un frate să-l recunoști și să-l ajuti, fiindcă numai așa îți va ajuta și Dumnezeu.

— Nu te apuca de negustoria asta, vei pierde, iată și tată motivele. Întovărășește-te cu un frate priceput chiar dacă nu are capital și vei izbândi, dar nu uita sprijinul săptămânal comunității și recunoașterea și ajutorarea fraților.

— Dă copilul la școală, ori trimete-l la meserie ori comerț; uită-te din casa unde locuiești sau prăvălia unde faci negoț,

ori sporește chiria; judecă-te fiindcă vei câștiga, ori dă cât de mult și împacă-te, fă operație la ochi bătrânului tău tată și va recăpăta vederea, du-te în streinătate pe apă ori pe uscat; și rabinul potrivit îndemnul său după ce a judecat cu răcoali după răspunsurile celor ce-l întreabă toate probabilitățile, dă sfatul său cât mai aproape de îndeplinire, acolo unde l-ar neliniști hotărârea potrivită răspunsând ca vechii oracoli, astfel ca orice va aduce întâmplarea răspunsul său să fie potrivit, și nici odată nu vor juca să încheie răspunsul, să lege realizarea de ajutorul comunității și păstrarea legăturii și ajutorului național.

Iată de ce evreii, fără țară și risipiți pe tot globul pământesc, au țara lor morală suprapusă tuturor țărilor și statul lor național în tot cuprinsul pământesc.

Preoții noștri de odinioară, sprijinitorii creștinărilor noastre datini, au stăpânit sufletele noastre, păstrându-ne credința, limba și conștiința națională.

Le datorăm mult și istoria neamului nostru va înscris recunoștința veșnică acestor apostoli ai Românilor.

Preocupările mai nouă, progresul culturai mirene, gresitățile vremilor au schimbat mult din preocuparea lor apostolească, îndreptându-i mai mult spre preocupările vieții noastre pământesti.

Comercializarea personală a rostarilor bisericești a răcit binefăcătoarea influență de altă dată.

Credinciosul a devenit un element mult mai omenesc fiindcă sufletul lui nu putea aduce decât o rentabilitate morală. Gospodăria Cuvioșilor noștri părinți și-a mărît cuprinsul pământesc prin micșorarea întinderii sufletesti. Oamenii au alergat să dea ajutor la taica părintele, și la semănat și la arat și la cules, cu copii, cu nevaată, cu frate și soră și la pogoanele bisericești și la cele de sesire ale mamei prietese și la moșioara luată în arendă, din ce în ce mai mare a Cuvioșiei sale.

Moșioara a ajuns moșie dar credința și influența morală au scăzut în aceeași măsură.

Și oamenii au alergat la cărciuma finută pe sub mână de părintele statului, dar la biserică s'au dus mai rar.

Și cetățenii pe de-arândul s'au împrumutat la banca condusă de Sfinția sa, și-au plătit camăta cinstit, dar părintele în sufletele lor s'a făcut tot una cu Buraș zaraful.

Și au mai alergat oamenii să vină părintele la spovedania unui om ce trage să moară, părintele era încă în școală la curs și omul nu a murit creștinește.

Și au mai alergat oamenii să vină părintele să citească moliftetele de ușurare la capătul unui bolnav, dar părintele era la bancă și omul a murit ne împăcat.

Și botezurile s'au amânat, și nunțile au așteptat, și morții au stat în bătaie neslujiti, fiindcă părintele era la moșioară, ori la socoteala cărciumii, ori la adunarea dela bancă.

Oamenii au încrețit sprâncenele și credința le-a înghețat în suflete.

La necazuri s'au dus la „părintele”, cum apucaseră după datini și părintele la necazurile lor, a răspuns cu bărfirea oamenilor din partidele politice adversare. Și vrajba s'a pogorât în sufletul ușor de influențat al mulțimei.

- Părinte 'mi moare copilul!
- Taică, să nu votezi cu hoții de atacojii.
- Părinte vin de fă o sfeșanie.
- Taică, vino la întrunirea „galbenilor” vine și Comu Alecuță, șeful nostru.
- Părinte, mai botezat, țiu să mă canuni tot Sfinția ta.
- Taică, s'a deschis parlamentul și veni ordin să fie în păr majoritatea.
- Părinte când avem Sfințele Paște?
- După alegei, fiule!

Oamenii s'au întunecat și întorcându-se acasă dela casa celui ce-l mai credeau încă îndrumătorul și sprijinul lor sufletesc, simțeau în inimile lor greul întoarcerii dela îngropăciuna.

O fi viața grea. Ispita măririlor și demnităților o fi ea puternică. Cerințele culturai profesionale moderne ori fi ele mai parfumate, dar Apostolatul cere sacrificii și credința vechilor datini nu trebuie stricată.

Amvonul nu trebuie schimbat cu tribuna ori taraba și cultura cea nouă dacă subțiază cerințele, cerințele pot fi împlinite și fără a se mai săvori numai trupul în rasa preoțească.

Prea sfinți părinți, în dragostea credinței strămoșești, îmbrăcați și sufletele în rasa păstoraască, întoarceți-vă spre sfânta noastră biserică lăsând lumestile preocupări mirenilor, să nu ne rămână turma fără păstori, fiindcă lupii de pretutindeni rânjesc colți jinduiți după prada Românească.

Prea sfinții părinți, în dragostea credinței strămoșești, înveniți pentru noi, ceia ce sunt Rabinii pentru neamul evreiesc, cunoașteți și adânciți durerile noastre, împrumutați călăuzirea sufletului românesc din Înțelepciunea Israeliteană.

Creșterea în familie

N'a fost în vechime popor, la care așezământul familiei și pe lângă tată, și mama să se fi bucurat de atâta cinste ca la ROMANI. La aceștia familia era temelie educațiunii, iar femeia măritată, îndeosebi mama se bucura de o cinste cum nu se găsește la alt popor din lumea veche și nouă. Numai în Roma a fost cu puțință. Numai în Roma a fost cu puțință, ca pentru necinătirea unei femei să fie alungată întreaga familie regească și să se introducă republica. Tot numai la Romani s'a putut întâmpla, ca un tată mai buneros să-și omoare fica decât să o lase pradă poftelor unui boier (patriciu).

Sotia Romanului au trăia, ea la Greci sau apoi la unele popoare orientale, în odăile din fundul curții și fără să vină în atingere cu lumea. Ea era stăpâna casei, torcea, țesea împreună cu sclavele ei, dar era de față și când bărbatul ei își primia prietenii. Femeia măritată se munea matroană și pe-stradă tot omul trebuia să-i facă loc. Celce restea vorbe necuviincioase în fața femeii, era pedepsit cu asprime. Dar și avortarea (lăpădarea) copilului era pedepsită ca una din cele mai mari crime.

Nu e mirare, căci vrednicia Romanului se socotea și după numărul mai mare de copii, pe cari îi avea. Romanul, cel dinții rege al Romanilor, a așezat între fruntași nu numai pe cei ce aveau ayere mai multă, dar și copii mai mulți și i-a numit pater, patriicii, adică tată.

Întreaga purtare a părinților trebuia să fie astfel, încât copiii să nu vadă nici o pildă rea, iar aceștia să cinstească pe părinți și pe toți oamenii mai mari decât ei. Tata nu se scâmbia niciodată cu fiul lui, nici soerii cu ginerii pentru a gu vătăma simțul de pudoare (rușine) socotit cu drept cuvânt comoara virtuților. Slavilor, femeilor și bărbaților până la treizeci de ani le era oprit să bea vin. Când tatăl era șilit să mănânce afară de casă, trebuia să aibă și fiii cu sine, pentruca prezența acestora să-l silească a se morda la mâncare și băutura.

După un ospăt, tinerii petreceau pe cei mai bătrâni până acasă. Tânărul care nu s'ar fi sculat în fața unui bărbat cărunț, săvârșea o crimă vrednică de moarte. Peste tot, rușinea nobilă era virtutea cea mai frumoasă a tânărului roman. Cato exprima părerea întregului popor roman, când zicea:

„Imi sunt mai dragi ceice roșese decât ceice îngâlbenețe, căci roșeața rușinii e culoarea virtuții”.

Un alt mijloc de educațiune erau povestirile despre simplicitatea și virtutea străbunilor, cari înfăcărău pe tineri pentru tot ce e nobil și bun. În familie se povestău cu deamănuntul cele întâmplăte în război scoțându-se la iveală faga

tele, prin cari s'au distins luptătorii. La ospete vorbiam nu numai bărbații cu laudă despre virtuțile străbunilor, ci și copiii cântau lauda acestora. Pentru a deprinde pe copii și cu rostul stăcerilor de stat, patriei îi duceau și la sedințele senatului, care era cea mai înaltă autoritate în Roma.

Nu e mirare, că pe lângă o astfel de educație, Romanii se distingueau între popoarele vechi prin putere de naștere, energie, vitejie neînfrântă în războaie. La acestea se adăugau iubirea de patrie, împlinirea cu onorabilitate a datoriei față de zei și oameni și simțul de dreptate în orice moment al vieții. Virtuțile acestea au ridicat pe Romani la înălțimea, la care privim și acum cu admirație. Iar când au început să piardă aceste virtuți, s'a pierdut și poporul roman.

Căci întinzându-se împărăția romană tot mai mult și ajungând să stăpânească peste tot mai multe popoare, s'au strâns la Roma nu numai bogății tot mai mari, care au stricat sufletele, dar s'au răspândit și învățături rele. Acestea au venit mai ales de la Greci, cari au ajuns sub stăpânirea romană în timpul, când nu mai aveau virtuțile cele vechi. Romanii nu primiră de la Greci învățăturile cele bune, ci obiceiurile cele rele. Familia nu mai era temelie educațională, legile morale erau disprețuite, de religie își băteau joc. De copii nu se mai îngrijea părinții, căci aceștia îi lăsașu pe mâna educatorilor greci, cari fiind parte mare oamnei stricte, stricau și pe copiii Romanilor. Zadarnică a fost încercarea unor împărați romani și a unor filosofi (intelepți) de a opri pierzania. Peste Italia și celelalte țări de sub stăpânirea romană năvăliră popoare barbare de neam german, cari supunând furtivă romană întemeiară stătea nouă.

Vrednic de amintire e și folul educației la ISRAELIȚII (Ebreii) cei vechi, căci din sânul lor a ieșit și stăpânitorul lumii, Domnul nostru Isus Christos.

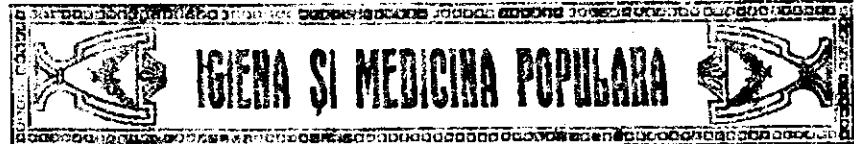
Religia era la Israeliti temelie stăruitoare, de aceea și educația era religioasă. Tatăl era prototul în familie, el pedepsea pe neascultător, ca să-l aducă iară pe calea binelui, și-l îmbrățișa apoi cu dragoste părintească. Temerea de Dumnezeu e începutul înțelepciunii, aceasta era temelie educațională. Avoi din cea mai frumoasă etate se întipăria în sufletul copilului porunca dumnezească: Cinsteste pe tatăl tău și pe mama ta, cum îți-a poruncit Domnul Dumnezeuul tău, ca să trăiești mulți ani pe pământ și să-ți mergă bine în țară, care ție-o dă Domnul Dumnezeuul tău. Celce blăstăma pe tatăl sau pe mama sa, era blăstămat în public și condamnat la moarte. De pedepsa morții se făcea vinovat și celce lovia în părinții săi.

Peste tot, învățăturile intelptilor israeliti ținteau să deprindă poporul la temerea de Dumnezeu și de poruncile lui, la ascultarea și respectarea părinților.

E vrednic de însemnat, că și Israelitilor le-a mers bine, căci i-a ajutat Dumnezeu, numai cât timp au ascultat poruncile lui.

Când au început să se lepede de ele, să primească obiceiuri și învățături străine, ba să se imparta chiar în partide, cari erau și căutau să se nimicească unele pe altele, a perit și statul lor și ei au ajuns să trăiască risipiți pe toată fața pământului.

V. L.

Microbii

II

Nu este destul să cunoaștem și să recunoaștem microbul unei boale, nu e de ajuns să facem cultură, trebuie să ne asigurăm dacă cutare microb este agentul specific al cutărei boale și a cărei cauză nu este decât el și numai el.

Pentru aceasta este de trebuință să reproducem în mod experimental boala pe un animal sănătos. Așa dacă luăm o picătură de sânge de la un animal bolnav de dalac (pustula malignă) și o inoculăm la un alt animal, acesta se va îmbolnăvi de aceeași boală, prezentând întocmai aceleași semne. Dacă izolăm acum microbul luat din sângele acestui animal și îl punem într'un teren potrivit, de pildă într'un bulion de cultură, acest microb începe a se înmulți dând naștere unei colonii sau mai multor colonii, în cari microbii au aceleași caractere cu microbul luat din sânge; iar dacă din acești microbi vom inocula altui animal sănătos, acesta iarăși se va îmbolnăvi tot de dalac. Prin acest mijloc putem să fim siguri și să zicem că am avut în mână microbul specific al dalacului.

Animalele asupra cărora se fac de obicei inoculațiile în institutele de bacteriologie sunt: iepurii de casă, purceii de India (cobaii), șoarecii, porumbeli, apoi câinii, pisicile (mățele), etc.

Microbii au diferite forme, cari toate se pot reduce la trei forme: globulară (sfero-bacterii), formă cilindrică (bacili) și formă spiralată, de spirili (spiro-bacterii).

1. Sfero-bacteriile, cu formă globulară, rotundă ca o bilă de biliard, se mai numesc microcooci sau cooci, cari se văd sau unul câte unul, împreună fără nici o regulă pe câmpul microscopului, sau se văd grupați în diferite moduri. Când se așează doi câte doi, formează așa zisul diplocooc (de la cuvintele grecești: diploos, dublu, și coccus, sămânță, grăunte), cum sunt de pildă: microbii pneumoniei (aprinderii de plămâni); alții sunt câte patru la un loc: tetraeni, etc. Când sunt așezați unul după altul, în șir, ca niște mărgelile metanilor, formând lanțuri mai mult sau mai

numiți streptococi (streptos, puțin întortocheat, avem așa întortocheiat, și coccus), de pildă: microbul brânței (crisipelului). Alții cooci se adună în grupuri cari s'ar putea asemăna cu o ciorchină de struguri, din care picină se numesc stafilococi (staphily, ciorchină de strugure, și coccus), de pildă: microbul din puroia.

2. Bacili, cu formă cilindrică, ca un creion, se prezintă sub forma de cilindri, de bastonașe, de betigașe (cum sunt la tifoidă, difterie), cari pot fi de diferite lungimi; unii se lungesc așa de mult încât formează niște filamente (firișoare), cum este la dalac. Unii bacili n'au forma regulat cilindrică, ci au câte o umflătură la un capăt, ca o măciucă, sau la mijloc ca un fuilor.

3. Spiro-bacteriile, au formă unei spirale, ca un tir-bușon, ca un sfredelus, cum este la tifusul recurent. Când spirala este foarte scurtă, ca un simplu bastonaș, îndeit, se zice bacil virgulă, cum este în holeră.

Unii microbi sunt imobili, adică stau pe loc, nu se mișcă; alții, dimpotrivă sunt însuflețiți de niște mișcări repezi și foarte variabile: mișcări de tremurare sau mișcări de rotațiune (învărtire) în jurul axei, oscilând sau ondulând. Aceste mișcări când sunt încete, când repezi, oprindu-se pentru un moment, pentru a se iniți și mai mult. Aceste mișcări au făcut pe unii învățați să pună microbii în regnul animal. Ele sunt datorite unor cili vibrații (firișoare foarte fine) cu cari sunt prevăzuți cei mai mulți microbi, de pildă: bacili febrei tifoidă. Microbii cari n'au mișcări sunt fără cili. Unii microbi însă, deși n'au cili, se pot mișca și aceasta mulțumită contracțiunii (strângerii) substanței protoplasmice din care sunt făcuți.

Intru cât privește mărimea lor, microbii se găsesc la mărimea extremă a ființelor microscopice, la limita puterii de măriri a instrumentelor celor mai perfecte. Mărimea lor este de una sau două mii de milimetri, sau chiar numai de o jumătate de mii de milimetri, sau și mai puțin. Ne putem în-

chipui acum câte milioane de microbi trebuie să fie adunați la un loc pentru ca să formeze o pată, o colonie, care să poată vedea cu ochiul liber! Microscopul trebuie să mărească un microb de o mie de ori sau de o mie cinci sute de ori pentru ca să-l putem zări sub forma unui punct mic, mic de tot.

Nimic nu poate fi mai simplă decât structura microbilor. Închipuiți-vă o celulă compusă din o membrană sau o peliță în formă de beșicuță plină cu o substanță protoplasmică de o bicică în coloră, care cuprinde niște picături foarte fine oleioase sau granulațiuni refringente.

Colorarea microbilor variază: roșie ca sângele, portocalie, galbină, verde, albastră, violetă, etc., dar sunt și microbi incolori și cari nu se pot vedea la microscop decât numai dacă îi vopsim, după cum se întâmplă cu microbul officei; unii microbi sunt fosforescenti, cari luminează la întunec.

Microbii respiră, se hrănesc, produc diferite substanțe (secrețiuni) și se înmulțesc în mod prodigios.

Pentru respirație microbii au trebuință de oxigen, pe care unii îl iau din aer sau din apă, așa cum îl găsesc, și din care cauză se numesc aerobi, iar alții iau oxigenul din interiorul unore substanțe în care trăiesc și pe cari le descompun pentru a le lua oxigenul, din care picină se cheamă anaerobi, și acești microbi anaerobi constituie în mare parte fenomenele fermentațiunii (dospirii) și ale putrefacțiunii (putrezirii), despre cari vom vorbi mai departe.

Microbii, ca toate vegetalele lipsite de clorofilă, trebuie să se hrănească absorbind principiile nutritive din mediul în care trăiesc, prin membrana (pelița) lor. Microbilor le trebuie, ca și animalelor, elemente capabile să se descompună în apă, azot, carbon și oxigen.

Apă le este trebuincioasă. Usucătoarea oprește mișcările reproductivă, viața activă a microbilor fără însă a-i omorâ. Viața latentă apare îndată ce umezeala îi favorizează. Azotul și carbonul sunt elementele cele mai importante din substanțele organice în care vegetează microbii. Microbii patogeni, adică cei producători de boale, cer medii mai complexe și foarte bogate. Serul sângelui este elementul cel mai important.

Microbii produc diferite substanțe, și anume: diastaze, materii colorante, materii fosforescente și diferite otrăvuri numite: ptomaine și toxine.

Diastazele sunt substanțe secrete de microbi, cari fac asimilabile alimentele pe cari trăiesc.

Unii microbi secretă diferite materii colorante, pentru care se numesc: cromogeni. Aceste culori pot fi: roșie, trandafir, galbină, portocalie, albastră, violetă, verde, etc. Dacă lăstăm un albuș de ou răscopt, expus mai mult timp la aer, vom vedea că se ivește pe el pete roșii datorite microbului numit prodigiosus, care este foarte răspândit în aer. Asemenea pete roșii s'au văzut și pe anafore din biserică și cari pete sunt atribuite de popor unei minuni. Adeseori nădușala dela subțioasă formează pete roșii pe cămași, produse de microbul numit haematodes, care se dezvoltă în glandele sudoripare și pe părul de acelu. Copiii mici sufer unori de o diaree (urdinare) verde, scaunele lor sunt văpăite astfel de către un microb special. Câte odată laptele expus la aer capătă niște pete albastre ca cerul, produse de bacilul stercorarius, și așa mai departe.

Sunt microbi cari produc materii fosforescente, cari luminează la întunec. Sunt vre-o zece feluri de microbi fotogeni, mai toate de origine marină; marea Nordului își datorește fosforescența ei microbului numit fotobacteriu luminosum. Sudoarea, saliva și alte lichide ale organismului pot fi uneori fosforescente, mulțumită acestor microbi fotogeni. Un om a sudat mult și sudoarea fiind fosforescentă, el când se desbracă la întunec luminează toată casa.

Dintre toate secrețiunile microbilor cele mai importante pentru noi sunt otrăvurile, numite ptomaine și toxine. Un general numit Gibonne moare, cauza sa este acuzată că l'ar fi otrăvit; se fac cercetări medicolegale și chimiștii găsesc o otrăvă pe care o iau drept o cunoscută sub numele de delphinină. Apărătorul servitorului cere o contra-expertiză și profesorul Salmei, însărcinat cu aceasta află că otrava din corpul generalului Gibonne s'a format în cadavru lui adică după moartea lui, de către niște microbi.

Un alt caz tot așa de interesant este următorul: în corpul unui om mort s'a găsit o otrăvă întocmai ca stricinina, de unde bănuiala că ar fi fost otrăvit de un altul care a și fost arestat. Dar la contra-expertiză s'a găsit și aci că otrava nu era stricinina, ci o altă otrăvă care se mănă cu ea, otrăvă fabricată de niște microbi. Amândoi acuzații au fost achitați.

Din aceste exemple și altele se poate vedea că otrăvurile produse de microbi se aseamănă mult cu otrăvurile de origine vegetală, ca: stricinina, morfina, muscarina (din ciuperă), etc.

DR. VASILE BIANU
Medic colonel în rezervă

CITITI SI RASPANDITI
zlarul vostru „CULTURA POPORULUI”, ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi.

Holera Paserilor

Cel mai puternic vrășmaș al acestei paserilor de curte, este boala molipsitoare care poartă acest nume „Holera Paserilor” și care este produsă de un microb specific (mică vietate care nu se poate vedea cu ochii liberi și unic în felul ei) care se transmite cu ușurință de la o pasere la alta dezvoltându-se sub forma unei septicemii (infecțiuni).

Când o pasere de curte este atinsă de această boală, se cumoște foarte ușor, căci înocpe să fie tristă, sgribulită, creasta, bărbiele, ploapele ochilor, mucoasa gurei și chiar pielea se învinețesc, are diaree (eșire a-lară) de multe ori cu sânge, respiră greu, sângele se alterează și deci toate țesuturile pe care le hrănește sângele, iau accișă culoare.

Încă din anul 1782 s'a făcut studii asupra acestei boale. Un învățat francez anume Chabert a numit-o febra carbonoară sau cum îi zice Românii „friguri ale dalaoului”.

În 1832 alți învățați Hausard și Breschet o socoteau ca o gastro-enterită (boală de stomac) datorită alimentelor stricate și apei murdare.

Veterinarul Italian Peroncito profesor la facultatea de medicină veterinară din Torino și Semmer colegul său la anul 1879 în urma studiilor făcute asupra acestei boale au descoperit că este determinată de microbi specifici, izolați sau în-gaminiți.

Mai târziu s'a constatat de către învățați din țara noastră ca: Prof. Dr. Babeș, Profesor veterinar Motas și Rigler că microbii holerei paserilor sunt aceiași ca o varietate de bacterii ovoizi și în loc de holeră, s'a mai numit-o „Septicemia” sau leucemia infecțioasă a paserilor.

Microbi care produc această boală se găsește în toate țesuturile adică în toate părțile corpului paserei și se prezintă la microscop sub forme de bacterii ovoide sau anuloare, rotunde la extremități și strangulate la mijloc.

Acești microbi trăiesc în aer și se cultivă în pământ, pe alimente stricate, prin ape murdare și în laborator pe gelatină.

Paserile se îmbolnăvesc de această boală dacă mănâncă alimente care conțin virusul holerei.

Alimentele ce conțin virusul holerei se zice, că ar fi mai ales porumbul nou atins de tăciune sau mucegai. Propagațiunea bolii se face cu mare înlesnire mai ales de la paserile bolnave. Dezvoltarea bolii variază după gradul de infecție; de aici avem trei forme:

I) Fulgerătoare; II) acută și III) cronică.

În cea dintâi formă pasărea are următoarele simptome: tristă, somnolentă, lasă aripile în

jos, creasta și bărbiele se învinețesc, ciocul este întredeschis, după 2—5 ore pasărea moare.

În a doua formă se observă a-celeași simptome care se dezvoltă mai încet așa ca pasărea zace 12—14 ore; iar în a treia formă, simptomele par foarte încet, pasărea zace 3—7 zile și moare de slăbiciune.

Pentru a putea scăpa bietele paseri de această grozavă boală oamenii noștri de știință au încercat până la o vreme fel de fel de medicamente însă fără folos; ca orice boală contagioasă numai cu aplicarea măsurilor de poliție sanitară veterinară adică: izolarea paserilor bolnave de cele sănătoase, dezinfectarea și văruierea cotelor, îngroparea paserilor moarte, etc. s'a reușit a se opri lătrirea acestei boale de la o curte cu paseri bolnave la cele sănătoase; medicamentele întrebuințate de unii ca: acid sulfuric în apă de băut, creolină, etc. sunt numai paleative (paleorii).

Ca toate boalele infecțioase și această boală nu se poate înlătura și vindeca decât cu sero-vaccinațiune.

La noi în țară până în anul 1912 nu se încercase a se face vaccinări paserilor contra numitei boale.

În acel an s'a adus de la Frankfurt de la firma „Maestru Luciu & Bruning Hoechst” un ser numit „Galoserin”; acest ser a fost experimentat de personalul zootehnic din ministerul de agricultură la Domeniul Coroanei Cocioe unde se ivise holera la paseri și s'a obținut rezultate foarte bune.

În 1914 s'a preparat și la laboratorul de sero-vaccin de pe lângă facultatea de medicină veterinară din București un asemenea ser cu care se combate această îngrozitoare boală.

Acest ser se întrebuințează și pentru a înlătura ivirea bolii și pentru a combate boala, când paserile sunt infectate; cu cât se vor vaccina mai curând, cu atât succesul va fi mai mare.

Toate paserile trebuie tratate cu ser; se exclude de la tratament gasterile greu bolnave și a căror moarte este inevitabilă; acestea trebuie ucise cât mai curând și cadavrele arse.

Vaccinarea cu acest ser se face de persoane tehnice (doctori veterinari) în mușchii pieptului paserilor.

Doza de ser variază de la o specie de paseri la alta și după felul vaccinațiunii, adică preventivă, sau curativă, astfel avem:

În urma vacinării încetează epizootic, cele sănătoase devin pasive iar cele bolnave sunt ferite activ pe când imunitatea activă este foarte durabilă, adică o pasere care a fost bolnavă și s'a vindecat prin vaccinare nu se mai îmbolnăvește, din contra una ce nu a fost bolnavă și a fost vaccinată durează imuni-

tatea numai 3—4 zile; de aceea se recomandă ca în localitățile ce au fost infectate să se facă dezinfectări repetate la cotețe etc. și vaccinări repetate din 3—4 zile până la stingerea completă a epizootiei.

Dr. Const. C. Ionescu
Medic veterinar militar

Noul guvern și programul său.

Guvernul domnului Take Ionescu neputându-și forma majorității în sfaturile țării după cum era de prevăzut, — s'a retras.

M. Sa Regele a însărcinat pe d. I. I. C. Brătianu cu formarea noului cabinet.

Modul cum s'a alcătuit noul guvern al d-lui I. I. C. Brătianu participând d-nii Nistor și Inculeț șefii partidelor unirei din Bucovina și țărănesc din Basarabia, — dovedește mai înainte de toate tendința de-a restabili în țară ordinea, buna administrație legalitatea și dreptatea. Atât persoanele ce formează noul cabinet, cât și partidele din cari fac parte, inspiră cea mai mare încredere.

Partidul Național-Liberal și-a legat în trecut numele de cele mai mari fapte din istoria României. În unirea principatelor, în aducerea Dinastiei streine, în războiul de la 1877-78 în împrietărire, votul obștesc și în războiul pentru unirea tuturor românilor, — cuvântul Partidului Național-Liberal a fost hotărâtor. Conducătorii acestei grupări politice de-un adânc dinasticism și iubire de țară, sunt oameni îndelung probați în luptele politice.

În privința programului noului guvern, trebuie de asemenea să spunem câteva vorbe. Întreaga guvernare viitoare își va avea temelie în principiile unanim admise de congresul liberal din 27 Noiembrie 1921 când s'au dat soluțiile marilor probleme ce agită azi țara. Nu vom a judeca dacă aceste soluții sunt singure în stare să aducă îndreptarea completă; noi le expunem doar.

Partidul Liberal va avea înainte de toate o Politică națională democratică va lupta pentru dreptatea socială, ordine, progres pe toate țărmurile înfrățire socială, unificare legislativă, și propășire economică. În chestiunile financiare, cari azi primează, Partidul Liberal a pus înaintea oricărui impozit nevoia economilor. El admite un impozit progresiv pe venit însă moderat, va ușura sistemul de prestață de azi apăsător și nedrept, va desființa impozitul pe exploatarea agricole și impozitul pe cifra de afaceri iar la impozitul pe avere va recurge numai atunci când se va face dovadă că altfel nu se poate învinge greutățile financiare. În chestiunea

politice economice generale, Partidul Liberal urmărește dezvoltarea bogățiilor țării prin munca, inițiative și capitaluri românești. Chestia muncitorească voește s'o rezolve printr'un cod general al muncii organizând serios sindicatele profesionale reglementând dreptul de grevă introducând arbitrajul obligatoriu asigurările muncitorești contractele colective, opt ore de muncă, protejuierea muncii femeilor și copiilor înlesnirea creditului muncitoresc și mai ales participarea la beneficii.

În privința Bisericii ortodoxe, unificarea și reorganizarea ei, noul guvern o plănuiește după statutul organic din Ardeal Biserica unită trebuie să dobândească situația de Biserică națională și toate celelalte confesiuni trebuie să se bucure de cea mai mare libertate.

Învățământul urmează a fi reorganizat pentru a se ajunge la creierea unei școli pe fiecare cătun cu un învățător la 50 de

copii ideal urmărit încă de marele Haret. De asemenea partidul liberal va căuta să asigure soarta funcționarilor printr'un statut ce-i va face înamovibili și prin urcarea salariilor având drept deviză „funcționari puțini dar bin plățiți”. Justiția și Armata vor fi reorganizate, pentru a putea corespunde noilor nevoi. În politică externă se va urma linie de conduită de până acum, adică alături de marii Aliați.

Acestea sunt plănuirile noului guvern, pe cari le-am redat, ca și pe acele ale guvernelor trecute, fără nici un comentariu din partea noastră.

Ca buni români dorim ca aceste plănuiri să se împlinească, spre fericirea Țării. Dar nu putem să nu ne exprimăm regretul că nu s'a ajuns la colaborarea tuturor partidelor unirei, — atât de necesară pentru terminarea luptelor politice de partid și pentru consolidarea neamului.

— Bucium. —

CRONICA SĂPTĂMĂNEI

Politice. Noul guvern al D-lui I. I. C. Brătianu, format după votul de neîncredere dat de Sfatului Țării d-lui Take Ionescu, se compune în majoritatea din fruntași politici ai partidului Național-Liberal ce a început să se organizeze de curând și în Ardeal. Înainte de formarea acestui guvern s'au urmat tratative cu toate partidele unirei pentru o concludere strânsă. S'a ajuns însă la o înțelegere numai cu partidul Democrat al Unirei din Bucovina condus de d. Nistor și cu partidul țărănesc din Basarabia condus de d. Inculeț. În momentul când M. Sa Regele a însărcinat pe d. I. I. C. Brătianu cu formarea guvernului — încă s'au urmat tratative cu partidul Național din Ardeal pentru stabilirea unei înțelegeri, dar d-nii Maniu și Vaida au refuzat. Astfel s'a format cabinetul din următoarele persoane: D. I. I. C. Brătianu ministru de război și președinte al consiliului de miniștri; d. I. S. Duca ministru de externe; d. general Vătoianu ministru de interne; d. Vintilă Brătianu ministru de Finanțe; d. Gheorghe Mărzescu ministru al muncii; d. C. Banu ministru al cultelor și artelor; d. Al. Constantinescu ministru de domenii și adinterim la agricultură; d. V. Sasu ministru de industrie; d. dr. C. Anghetescu ministru de instrucție; d. Ioan Th. Florescu ministru de Justiție; d-nul Inculeț ministru al Basarabiei; d. Nistor ministru al Bucovinei; d. general Tr. Moșoiu ministru al comunicațiilor; d. dr. Zigra de la Oradea-Mare subsecretar de stat la Interne.

Unele ministere au rămas

fără titulari, fiindcă se plănuiește desființarea lor spre a se face economii, fie că se urmărește o înțelegere cu partidul Național din Ardeal care ar urma să primească acele ministere.

În primul consiliu de miniștri ce-a urmat după depunerea jurământului în fața M. Sale Regelui s'au hotărât unele măsuri urgente asupra cărora e bine să ne oprim. Mai întâi s'au amânat fără termen facerea declarațiilor de impozite, urmărindu-se desigur o modificare completă a lor. Apoi s'a format o comisie a economilor, având ca președinte pe d. I. I. C. Brătianu și ca membri pe d-nii Vintilă Brătianu, Alex. Constantinescu și Gh. Mărzescu. Această comisie va avea menirea să micșoreze bugetele ministerelor și să facă cele mai mari economii posibile pretutindeni pentru a echilibra bugetul adică a ține cumpăna între cheltuieli și venituri spre a nu se risipi banii plățiți din greu de contribuabili.

În sfârșit neputându-se lucra cu Sfatului Țării în care majoritatea o are d. General Averescu, s'a hotărât dizolvarea lor prin decret ce-a apărut în „Monitorul Oficial” de Marti.

Nouile alegeri s'au fixat peste 40 de zile. Ele vor fi foarte înverșunate, toate celelalte partide luptând contra Partidului Liberal. Rezultatul acestor alegeri nu se poate prevedea încă de acum. Ar fi de dorit însă ca guvernul să lase liberă exprimarea voinței poporului iar partidele din opoziție, în companie electorală ce-o vor face să se ferească

de-a ataca ordinea, coroana și forma de guvernământ spre a nu se da naștere la tulburări.

Culturale. Intreaga viață a țării s'a resimțit în ultimele săptămâni din cauza luptelor politice mai puternice ca oricând. Astfel pe tărâm cultural n'au fost manifestări de primul ordin, personalitățile de seamă fiind ocupate cu politica. În schimb lipsuri, nou și urari, slava Domnului, înregistrăm destule. Așa în Ardeal s'a dat alarma că cincizeci la sută din școli au rămas fără învățători, altele multe neputând funcționa cum trebuie din cauza lipsei de bani și materiale. Este adevărat dezastru național faptul că școala românească slăbește pe fiecare an în timp ce școlile popoarelor streine conlocuitoare se întăresc. Din nenorocire stăpânirile s'au schimbat fără ca cineva să se îngrijească de îmbunătățirea stărei învățătorilor cari, goniti de lipsuri, părăsesc școala luându-și alte ocupațiuni mai bune. Unim protestarea noastră contra acestei stări de lucruri, cu acea a tuturor oamenilor conștiinți din această țară, cerând o grabnică îndreptare. De altfel nu numai în Ardeal dar și în celelalte ținuturi românești școala are mult de suferit. Așa în Basarabia se poate spune că unificarea a făcut mai mult progres în cei câțiva ani de la unire, cât n'a făcut într'un secol de stăpânire streină. Și aceasta numai pentru că nimeni nu se îngrijește de școala românească în timp ce toți permit stabilirea streinilor veniți de peste Nistru în acel ținut. Cât despre vechiul regat, cu durere trebuie să spunem că suferă lipsuri poate mai mari ca ale noastre, fără ca cineva să se gândească la mijloacele de îndreptare. Noul ministru de instrucție trebuie să se îngrijească mai întâi de răspândirea culturii în masele mari ale poporului începând grabnic reorganizarea învățământului de la școlile elementare, fără ca un popor nu poate dobândi seriozitatea de gândire necesară dezvoltării sale politice, economice și sociale.

Teatrul. Cu prilejul acesta trebuie însă să vorbim și de o altă mare lipsă: aceea a teatrelor în nouile provincii alipite. În Ardeal față de 14 trupe streine avem abia 4 trupe de teatru românești. În Basarabia, singurul teatru românesc ce luca în Chișinău este silit zilele acestea să închidă parțile din cauza lipsei de bani, statul mult împovorat neputându-l susține înainte. În Bucovina abia azi. — după ce a curs, sân-

gele eroic al studenților într'o încercare de stradă cu o poliție streină inconștientă, — guvernării au început tratativele pentru preluarea de către stat a teatrului orășanesc a cernăuți. Trupe române ce era ușor să vorbească pe colo din București nu poate să mai fie angajamentul, statul neputând da ajutorul de 500.000 lei ce-i promisese.

Aceste lipsuri nu se vor putea îndrepta dacă statul nu intervine energetic, dând și fondurile necesare. Astfel nu numai că românii din nouile ținuturi sunt lipsiți de un puternic mijloc de cultură, dar sunt siliți să se ducă la teatrele streine, continuând să se adăpe dintr'un izvor de cultură dușmănos nou. Indreptarea trebuie să vie pentru a nu întârzia unificarea sufletească a românilor de pretutindeni și înălțarea lor culturală.

De peste hotară. Am arătat în cronica noastră trecută schimbarea ce-a urmat în guvernul Franței precum și enorma importanță a acestei schimbări. Ei bine, potrivit punctului de vedere în baza căruia a luat guvernul, adică apărarea intereselor Franței prin respectarea integrală a tratatului dela Versailles. — d. Poincare o început tratativele cu d. Lloyd George și Curzon delegații englez, în chestiunile ce n'au putut fi rezolvate la consfătuirea dela Cannes. După ce vor ajunge la o înțelegere se va aduna din nou Consiliul Suprem pentru a aproba hotărârile lor. De asemenea noul guvern al d-lui Poincare a început o operă serioasă de refacere consolidare a Franței. În Grecia schimbarea guvernului francez a avut o rea influență, pentru că s'a amânat fără termen proiectata conferință de pace unde, prin arbitrajul marilor puteri, trebuia să se termine războiul din Asia Mică.

Grecii desi foarte ostfeniți prepară o ofensivă pentru primăvară. Opinia publică însă a devenit nerăbdătoare și cere pace prin orice mijloace. Pe de altă parte Kemalștii sunt și ei ostfeniți și nu așteaptă decât momentul pentru a încheia o pace onorabilă.

În Irlanda noul guvern autonom a început a prelua administrația din mâna englezilor în timp ce armatele Angliei ce-au stăpânit secole întregi prin putere, se retrag. S'au pus totodată în libertate prizonierii politici făcuți în războiul cvii dintre irlandezi și englezi. Câți marșuri au plătit însă cu viața, libertatea de azi a țării lor! —

— Bucium. —

Pentru militari, primari, învățători etc.

Istoricul războiului românesc din zilele de glorie ale anilor 1916—1919, au fost trecute la nemurire în cele trei cărți lucrate în culori de Dl. General C. St. Amza, și care se găsesc de vânzare la Ad-ția ziarului „Cultura Poporului” numai cu 6 lei bucata (plus porto).

Aceste cărți nu trebuie să lipsească din casa oricărui bun Român. Prin ele putem vedea cum s'au desfășurat luptele la Tisa și ocuparea B. Postei; variațiunile teritoriului stăpânit în timpul războiului și istoricul grafic al războiului. Toate cărțile sunt însoțite de date istorice.

Publicațiune

Regimentul 17 Vânători cu reședința în Garnizoana Zalău Transilvania are nevoie, că în conf. cu ord. M. R., No. 37575/921, de un maistor Croitor și Cismar cu solda de submaistor clasa III, plătiți cu solda de Plutonieri, plus toate drepturile unui reangajat ca: lemne, gaz și celelalte articole prevăzute de legea de reangajare. Cei ce doresc a ocupa aceste posturi vor înainta actele de urgență la reședința de mai sus.

p. conf. adjutantul Reg.
Locot. Stanciu

CARTEA ROMANEASCA
INSTITUT DE ARTE GRAFICE
SUCURSAHA
COSINZEANA
CLUJ
STR. UNIVERSITATII 8

EXECUTA CU PRECURI
MODERATE TOT
GENUL DE LUCRARI DE
TIPOGRAFIE, LEGA-
RIE PRECUMI BRO-
SURI, ZIARE ZILNICE
SI SAPTAMANABE RE-
VISTE, ETC., ETC. □ □

MICA PUBLICITATE

DE VANZARE, un ferestru circular diametru 85 c. m. Informații la Ad-ția ziarului. 01

CAUT: 2 camere goale și bucătărie. Oferte la ziar sub A. S.

Banca Românească

Societate anonimă

Capital Social 168.000.000 Lei

Sediul Central: BUCUREȘTI.

SUCURSALE:

Arad, Băiți, Brașov, Bazargic, Chișinău, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă

BANCA NAȚIUNEI

Societate anonimă

Capital și Rezerve Lei 175.000.000

Bucureșt, Calea Victoriei 98

(Piața Palatului Regal)

Bănci afiliate: Londra, Paris, Milano, Viena, Brun (Cehoslovacia) etc. cm și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scout. — Avansuri pe ipotecă, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite ceacuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie și Comert s. p. a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000,000 deplin vărsat

Sectia de Bancă   Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în București, Kosice, Praga și Viena.

ANUNCIURILE și RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele” Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3